

ОЛЕГ ТА ВІКТОРІЯ БЕЛАКОВСЬКІ: ЗНАМЕНИТИЙ ЛІКАР І ТАЛАНОВИТА ХУДОЖНИЦЯ

Он не был великим спортсменом, но он самым непосредственным образом причастен к выдающимся победам отечественного спорта. Он не был тренером, но его вклад в успехи советской футбольной и хоккейной сборных во второй половине прошлого века трудно переоценить. Он - легендарный спортивный доктор, патриарх нашей спортивной медицины. Его имя - Олег Белаковский.

Через всю жизнь Виктория Белаковская, ученица знаменитого Кузьмы Петрова-Водкина, пронесла в своем искусстве свежесть и непосредственность восприятия окружающего мира.

Під час телетрансляцій матчів збірної СРСР з хокею, коли її тренували легендарні Анатолій Тарасов і Аркадій Чернишов, коментатори, крім складів команд та їх наставників, завжди називали головного лікаря радянської хокейної дружини. Це був невисокий на зріст чоловік з добрим симпатичним обличчям, якого звали Олег Маркович Белаковський. В руках він завжди тримав спеціальну валізу, в якій було все необхідне для надання першої медичної допомоги травмованим хокеїстам. Звісно у ті далекі часи ми й не здогадувались, що ця людина - наш земляк. А ще маємо Вікторію Марківну Белаковську, уродженку Олександрії, відому художницю, засновницю петербурзької династії живописців: прекрасними майстрами були її другий чоловік Віктор Прошкін, син і донька Володимир і Маріанна Прошкіни.

Мені так і не вдалося поки що з'ясувати, ким доводяться один одному знаменитий спортивний лікар Олег (Самуїл) Маркович Белаковський (народився 6 вересня 1921 року) і талановита художниця Вікторія Марківна Белаковська (1901-1965). Однофамільці вони чи родичі? Перший народився в Єлисаветграді, але дитинство провів в Олександрії; друга з'явилася на світ в Олександрії. В обох батько - лікар за фахом Марк Белаковський. Найвірогідніше, що Олег та Вікторія Белаковські - брат і сестра, дивує лише різниця у віці – 20 років (!). Та й у біографічних матеріалах про обох чомусь відсутні будь-які

згадки про існування один одного. Можливо, розібратися у цій сімейній загадці допоможуть читачі? Та хоч як там було, обоє земляків - особистості напрочуд яскраві і давно заслуговують на те, щоб ними пишалися на батьківщині.

Народився Самуїл (надалі будемо називати його, як він сам побажав Олегом) Белаковський у родині земського лікаря. Про самовіданне служіння народу земських лікарів краще, ніж Вікентій Вересаєв (справжнє прізвище Смідович) в „Записках врача”, а згодом Михайло Булгаков в „Записках юного врача”, ніхто не розповів. Книга молодого лікаря-письменника Вересаєва побачила світ у 1901 році. Вона мала сенсаційний успіх, витримала 14 видань і була перекладена на всі європейські та японську мови.

Аніскільки не застаріла і через 110 років ось така думка письменника і лікаря: **«Медицина есть наука о лечении людей. Так оно выходило по книгам... Но в жизни оказывалось, что медицина есть наука о лечении одних лишь богатых и свободных людей. По отношению ко всем остальным она являлась лишь теоретической наукой о том, как можно было бы вылечить их, если бы они были богаты и свободны; а то, что за отсутствием последнего приходилось им предлагать на деле, было не чем иным, как самым бесстыдным поруганием медицины».**

Безумовно, „Записки врача” були настільною книгою в родині Белаковських. Тим більше, що в Олександрії з 1906 по 1908 рік санітарним лікарем служив двоюрідний брат Вересаєва Антон Людвігович Смідович (1872-1916). За ці роки він уклав ґрунтовні огляди „Земская медицина и заболеваемость населения Александрийского уезда Херсонской губернии” (1906, 1907, 1908), які видавались у вигляді брошур в олександрійській друкарні Ф.Х.Райхельсона. З 1908 по 1916 рік Антон Людвігович працював завідувачем санітарного бюро Катеринославського губернського земства. Редагував журнал «Врачебно-санитарная хроника Екатеринославского губернского земства». Написав низку праць з питань санітарії. Очолював боротьбу з епідемією холери на Катеринославщині, від якої, заразившись, і помер. Видатний український вчений-гігієніст О.Н.Марзєєв відзначає: «Это был талантливый санитарный врач, отличный организатор, видный общественный деятель, человек высокой культуры. Все мы, санитарные врачи, без колебаний признавали его авторитет. Работать под его руководством было легко и интересно».

Таким лікарем був і батько Олега Белаковского Марк Самуїлович (1870-1938), про якого він згадує: **„...В моей памяти он остался добрым, умным и необыкновенно бескорыстным человеком. Вспоминаю, как к нам приезжали крестьяне из отдаленных сел: «Доктор Белаковский дома?», и папа, ни слова не говоря, невзирая на время суток и погоду, брал свой чемоданчик и ехал. Потому что кому-то требовалась его помощь. При этом, не дай Бог предложит ему какое-то вознаграждение! В этой связи однажды случилась история, которую я помню в деталях до сих пор. Однажды к нам приехали бывшие пациенты отца, которые, пользуясь его отсутствием, уговорили маму принять в знак благодарности небольшой мешочек со свеклой и луком. Бедная мама не удержалась от соблазна, ведь время было очень голодное. Приготовила на ужин из этих овощей суп и винегрет. Когда отец узнал, откуда такое богатство, устроил маме форменный разнос, но вкус того необыкновенно вкусного винегрета я ощущаю на губах даже сейчас...”**

Матір Олега звали Фаїною Моїсеївною (1879-1942). До 1937 року Белаковські жили в Олександрії: Олег навчався в школі, грав у футбол та хокей за шкільні збірні. А потім сім'я переїхала в м. Сестрорецьк Ленінградської області, де батько працював у заводській поліклініці. Тут Олег Белаковський познайомився і на все життя заприятелював з Севою Бобровим (1922-1979) - геніальним, без будь-якого перебільшення, футболістом і хокеїстом (на знімку). Вони навчалися в одній школі, грали в одній команді. Поет Євген Євтушенко присвятив великому спортсмену вірш „Прорыв Боброва” з такими епітетами: „Шалыпин русского футбола, Гагарин шайбы на Руси!”.

Звісно з вибором професії в Олега Белаковского проблем не було жодних – ще в дитинстві під впливом батька він вирішив стати лікарем. У 1939 році юнак вступив у Військово-медичну академію ім. С.М.Кірова. Навчання перервала війна, Белаковський добровольцем іде на фронт: був санінструктором, виносив поранених з поля бою, нагороджений медаллю „За отвагу”, сам двічі отримав поранення.

У 1951 році за клопотанням Всеволода Боброва Белаковський був призначений лікарем футбольної та хокейної команд ВПС, створених Василем Сталінім. З 1954 року він - лікар легендарної футбольної команди ЦДКА. З 1955 до 1987 рік наш земляк брав безпосередню участь у підготовці (медичне обслуговування) провідних радянських спортсменів до відповідальних міжнародних змагань. Був, зокрема, лікарем збірних команд СРСР з футболу – чемпіонів Олімпійських ігор у Мельбурні (1956) та хокею – чемпіонів зимових Олімпійських ігор 1972 (Саппоро) та 1976 (Інсбрук). Обслуговував футбольні та хокейні збірні СРСР на багатьох чемпіонатах світу і Європи, перші зустрічі з канадськими професіоналами у 1972 та 1974 році. Олег Маркович після важких травм буквально ставив на ноги багатьох прославлених спортсменів: Владислава Третяка, Валерія Харламова, В'ячеслава Фетисова та ін. Белаковський розробив низку методик визначення функціонального стану спортсменів, відновлення хворих і травмованих. Створив „школу Белаковського” у спортивній медицині, його учні керують медичною службою Держкомспорту Росії, надають медичну допомогу збірним командам Росії з різних видів спорту. З 1987 року - полковник у відставці. Заслужений лікар Російської Федерації. У 2005 році Олег Маркович удостоєний Міжнародної премії „Професія - життя” у номінації „Великий цілитель”. Нагороджений сімома орденами та 30 медалями. У 2006 році його бронзовий бюст з’явився на Алеї Слави ЦСКА. Белаковський - автор книг мемуарів „Ети настоящие парни” (1981), „Как возрождалась футбольная команда ЦДСА” (1991) та ін. Лауреат Міжнародної премії „професія – життя” (2009).

Про Вікторію Марківну Белаковську відомо, що вона у 1918 році закінчила Олександрійську гімназію. До образотворчого мистецтва її захопила в рідному місті Марія Чижова, мати Дмитра Чижевського. Згодом отримала ґрунтовну художню освіту. Спочатку Белаковська навчалася в Одеському інституті образотворчих мистецтв (1918-1923) у відомих живописців і педагогів П. Волокидіна та Т. Дворникова, потім – у Вищому художньо-технічному інституті (тодішній Академії мистецтв) (1923-1927) в Ленінграді у знаменитого майстра К. Петрова-Водкіна. Її дипломна робота називалась „Сталевий кінь на полях України” (1927), а науково-теоретична робота – „Український портрет”. Першим чоловіком Вікторії Белаковської був земляк, уродженець Олександрії Леонід Чернов (справжнє прізвище Малошійченко) (1899-1933) – одна з найкolorитніших постатей в українській літературі 20-30-х р.р. ХХ століття. Талановитий поет-імажиніст, він за своє коротке життя перепробував з десятків професій: учитель, актор, організатор театру, кінооператор, дипломат, журналіст, мандрівник. Сучасники називали його всеукраїнським Дон Жуаном, сибірським бродягою і навіть морським вовком, просоленим вітрами трьох океанів. Свою першу

книгу віршів „Профсоюз сумасшедших” Леонід Чернов видав у 1923 у Владивостоці, де прожив цілий рік. У цьому далекосхідному місті він влаштував першу персональну виставку Вікторії Белаковської, на якій експонувався його живописний портрет, виконаний дружиною. Де знаходиться портрет Леоніда Чернова тепер і чи взагалі вцілів він – невідомо. Чому вони розлучилися, можна тільки здогадуватися. В Ленінграді, де Чернов мав намір жити з Вікторією, у нього раптово відкрився туберкульоз у важкій формі, підхоплений в джунглях. Хвороба змусила поета повернутися в рідну Олександрію. Хоча Леонід Чернов помер власною смертю, але посмертно був засуджений як «націоналіст», його твори в радянській Україні було заборонено. Та й дотепер, як не дивно, творчість Леоніда Кіндратовича належним чином не поцінована. Книги не перевидаються, немає ґрунтовних досліджень життя і творчості.

Приємно, що олександрійці шанують свого видатного земляка.

30 травня 2010 року під час святкування Дня міста в Олександрії на будівлі колишньої гімназії, в якій навчався Леонід Чернов, встановлено меморіальну дошку.

Непростим виявився творчий шлях і Вікторії Белаковської. Її у 1949 році навіть виключали зі Спілки художників СРСР „за буржуазные тенденции в искусстве”. Нині картини Белаковської знаходяться у зібраннях Державного Російського Музею, Державного музею історії Санкт-Петербургу, Новосибірській та Омській картинних галереях, Музеї Анни Ахматової та приватних колекціях Росії, України, Італії, Франції, Великої Британії.